

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ "สาธุ — ดี , คนดี"

คำว่า **สาธุ** อ่านตามภาษาบาลีว่า **สา - ดู** เขียนเป็นไทยตรงตัวได้ว่า **สาธุ** มีความหมายหลากหลายมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมายถึง **สิ่งที่ดี, ความดี, คนดี** ดังข้อความจากชาดกกฎกถา อรรถกถา ขุททกนิกาย ชาดก อุมมาทนต์ชาดก ว่า “**พระราชารู้ชอบใจธรรม จึงจะดีงาม, นรชนผู้มีปัญญา เป็นคนดี, การไม่ประทุษร้ายต่อมิตร เป็นความดี, การไม่ทำบาป เป็นสุข**”

ข้อความจากปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อุทาน อานันทสูตร แสดงความต่างระหว่างคนดีกับคนชั่ว ไว้ดังนี้ คือ “**บทว่า สุกฺกํ สาธุณา สาธุ ความว่า ชื่อว่า คนดี เพราะยังประโยชน์ตนและประโยชน์ของสังคมให้สำเร็จ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติชอบ, กรรมดี คือ กรรมงาม กรรมเจริญ อันนำมาซึ่งประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม อันคนดีนั้น คือ พระสาวกมีพระสารีบุตรเป็นต้น พระปัจเจกสัมพุทธเจ้า พระสมมาสัมพุทธเจ้า หรือ โลกียสาธุชน (คนดีที่ยังไม่ถึงความเป็นพระอริยบุคคล) อันทำได้โดยง่าย คือ สามารถเพื่อจะทำได้โดยง่าย. บทว่า สาธุ ปาเปเน ทุกฺกํ ความว่า ก็กรรมดีมีลักษณะดังกล่าวแล้วนั้นนั้นแล อันคนชั่ว คือ ปาปบุคคล มีพระเทวทัต เป็นต้น ทำได้ยาก คือไม่สามารถจะทำได้ อธิบายว่า เขาไม่อาจจะทำกรรมดีนั้นได้. บทว่า ปาปํ ปาเปเน สุกฺกํ ความว่า กรรมชั่ว คือ กรรมไม่ดี ได้แก่ กรรมที่นำความพินาศมาให้ทั้งแก่ตนและสังคม อันคนชั่ว คือ ปาปบุคคลตามที่กล่าวแล้ว ทำได้ง่าย คือ สามารถจะทำได้โดยง่าย. บทว่า ปาปมริเยหิ ทุกฺกํ ความว่า ส่วนกรรมชื่อนั้นๆ อันพระอริยเจ้าทั้งหลาย คือ อันบัณฑิต มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ทำได้ยาก คือ ไม่มีความยินดียิ่ง (ในความชั่ว) เป็นแดนเกิด.**

.....

ทุกคนที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นหนึ่งในสวัสดิมุนีนั้น มีความเสมอกันโดยความที่มีนามธรรมและรูปธรรม กล่าวคือ มีจิต (สภาพธรรมที่เป็นใหญ่เป็นประธานในการรู้แจ้งอารมณ์) เจตสิก (สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับจิต) และรูป (สภาพธรรมที่ไม่ใช่สภาพรู้) เกิดขึ้นเป็นไป แต่ที่แตกต่างกัน คือ การสะสม และการได้รับผลของกรรม แต่ละคนเป็นแต่ละหนึ่ง ไม่เหมือนกันเลย คนที่มีความประพฤติที่ไม่ดี เป็นคนชั่ว ขาดความละเอียด ขาดความเกรงกลัวต่อบาป ขาดเมตตาความเป็นมิตรเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน เป็นต้น นั้น มีทุกยุคทุกสมัย เมื่อกล่าวโดยสภาพธรรมแล้ว ก็เป็นแต่กรรม คือ อกุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไปเท่านั้น ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน, ส่วนคนที่เป็นคนดี มีความประพฤติที่ดีงาม คิดดี ทำดี และพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ก็มีทุกยุคทุกสมัยเช่นเดียวกัน เมื่อว่าโดยสภาพธรรมแล้ว ได้แก่ ธรรมฝ่ายดี คือ กุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไป ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงคนทั้งโลกให้มีความประพฤติที่ดีงามเหมือนกันทั้งหมดได้เพราะย่อมขึ้นอยู่กับการสะสมของแต่ละบุคคล

สิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับแต่ละคน คือถึงแม้จะมีอกุศลมากมายเกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน แต่ถ้าได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แล้วได้เริ่มเห็นโทษของอกุศล ขึ้นมาบ้าง ก็ย่อมจะดีกว่าที่เป็นอกุศลแล้วไม่เห็นโทษและไม่ยอมถอยกลับจากอกุศลเลย ผู้ที่จะเห็นโทษของอกุศลและถอยกลับจากอกุศลได้ดังกล่าว ต้องเป็นผู้ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ อกุศลที่สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ สะสมท่วมทับอย่างมากมาย จะค่อยๆ ละคลายให้เบาบางลงจนกระทั่งสามารถดับได้อย่างหมดสิ้นไม่มีเหลือเลยนั้น ก็ต้องด้วยปัญญา

เป็นที่น่าพิจารณาว่า บุคคลที่เป็นคนดีนั้น เป็นผู้ยังประโยชน์ของตน และยังประโยชน์ของสังคม ส่วนรวมให้สำเร็จ เป็นผู้กระทำในสิ่งที่ดีงาม เป็นผู้ที่มีจิตใจประกอบด้วยธรรมฝ่ายดี มีความละเอียด มีความเกรงกลัวต่อบาป มีสติระลึกรู้เป็นไปในความดีประการต่างๆ และที่สำคัญ มีปัญญาที่เข้าใจถูก เห็นถูกในธรรมตามความเป็นจริง จึงทำความดีประการต่างๆ ทั้งในเรื่องของทาน การให้การสละ แบ่งปันสิ่งที่มีประโยชน์เพื่อประโยชน์สุขของคนอื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น การงดเว้นจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย และสะสมความดีที่ประเสริฐ คือการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เมื่อเป็นเช่นนั้น กรรมอันดี กรรมอันงาม กรรมอันเจริญ ซึ่งเป็นกรรมที่นำมาซึ่งประโยชน์สุข ทั้งแก่ตนและแก่สังคมส่วนรวมนั้น คนดีทั้งหลายย่อมกระทำได้ง่าย เพราะสะสมมาที่จะโน้มไปในทางที่ดีอยู่เสมอ กรรมดีดังกล่าวนั้น คนชั่วย่อมทำได้ยากเพราะไม่เห็นโทษของอกุศล ไม่เห็นคุณของกุศล และความชั่วทั้งหลาย ซึ่งเป็นกรรมไม่ดี นำมาซึ่งความพินาศเดือดร้อนทั้งแก่ตน และแก่สังคมส่วนรวม ย่อมเป็นสิ่งที่คนชั่วทำได้ง่ายมาก เพราะเคยชินต่อการที่จะเป็นคนชั่ว ส่วนผู้ที่เป็นคนดี ย่อมทำกรรมชั่วดังกล่าวได้ยาก เพราะคนดีย่อมไม่ยินดีในการทำกรรมชั่ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่เป็นพระอริยบุคคลในแต่ละขั้นนั้น ท่านสามารถละกิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต) ได้ตามลำดับ กิเลสใดๆ ที่ดับได้แล้ว จะไม่เกิดอีกในสังสารวัฏฏ์ พระอริยบุคคลสูงสุด คือ พระอรหันต์ ห่างไกลแสนไกลจากกิเลสโดยประการทั้งปวง ไม่มีกิเลสใดๆ เกิดขึ้นอีกเลย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา จึงเป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลแก่ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อความเป็นผู้มีความประพฤติที่ดีงาม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ให้รู้จักทำในสิ่งที่ควรทำ เว้นในสิ่งที่ควรเว้น ซึ่งจะเป็นเครื่องนำทางที่ดี ในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ทำให้เป็นคนคนดี เป็นเป็นสาธุชนที่แท้จริง และผลของการอบรมเจริญปัญญาสูงสุด คือสามารถดับกิเลสได้อย่างหมดสิ้น ก็จะเป็นความน่าอัศจรรย์ของปัญญาได้ว่า สามารถดับกิเลสได้จนหมดสิ้นจากใจ เพราะฉะนั้นแล้ว ภาระหน้าที่ที่สำคัญที่สุดในชีวิต คือ สะสมความดีและฟังพระธรรมให้เข้าใจ สะสมเป็นที่พึ่งให้กับตนเองต่อไป เพราะการเดินทางในสังสารวัฏฏ์ยังอีกยาวไกลมาก ความดีและความเข้าใจพระธรรมเท่านั้นที่จะเป็นที่พึ่งได้อย่างแท้จริง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗/๑๐๖]